

עובדות בכמויות גדולות, היא: להשתמש במה שיש — או להפסיק את הייצור — ואת הייצור.

הפיתרון מובן מאליו: משתמשים במה שיש.

זה אמנם קצת נגד החוק, האוסר העסקת ילדים מתחת לגיל 15 — אולם ילדים אלה הם ערביים, ומשום כך אפשר להתעלם קצת מהחוק. אחרי הכל, שעת חירום וכל זה. מובן שאיש לא היה מעלה על דעתו לעשות זאת לילדים יהודים, חס וחלילה. כמו בחקופת המהפיכה התעשייתית ב־מאה ה־18, גם בישראל של 1974 אין איש

מנכ"ל „עסיס”, דוד הרצנו, אמר לנו, שאמנם מעסיק הר מפעל פועלות ערביות, אך הללו מבוגרות וגילן נבדק על ידי תעודות זהות. אחראי עלין הן ערבי, אך כמוכן שאין שחר לסיפור על שימוש ב־אלות, כביכול.

כופה על הילדים לעבוד. הם באים לעבוד דתם ברצון, בהסכמתם המלאה של הוריהם. במאה ה־18, הם עבדו בפרך בבתי החרושת תמורת פת־לחם — אולם פת־לחם זה הצילה את חייהם. שכן לפני שקמו המפעלים הנצלניים, הם פשוט גועו ברעב. בישראל, אין איש גועו ברעב, אולם

ההוכחה
פועלת ילדה ערבייה המוגדרת רשמית כבת 15, ואשר במציאות היא בת עשר.

שובבה
נחמדה זו מנצלת את הפסקת העבודה כדי לטפס על משאית עמוסה פרי, לקחת שלל כמה תפוזים הביתה. דובר משרד־העבודה, זלמן זוג, הגיב על הפרשה: „נמטר לי כי הגיעו ידיעות על העסקת ילדים במקומות שונים בתעשייה, אך הדבר לא הוכח.” צילומים אלה מספקים את ההוכחה החסרה כביכול.

לעבודתו, היה עליהן לקום בתמש וחצי, שש בכוקר. כאשר הן תחורנה לבתיהן, בכפרי המי שולש, תהיה השעה כבר חמש, שש בערב. יום עבודה מלא ומייגע אף לגבי גבר, על אחת כמה וכמה לגבי אשה. אולם פועלות אלה אינן נשים! אלה הן ילדות. חלקן — בנות שמונה! כיצד הגיעו קטינות אלה למצב בו הן מתבשרות במיץ אשכוליות, במקום לשבת בכיתה?

התשובה פשוטה: המחסור החמור בכוח־אדם במדינה בימים אלה. הברירה בפני עסיס, ומפעלים אחרים הזקוקים לילדים

משעבדים את העתיד

ה שיהידידים והוריהם כאחד משער בדים את עתידם של הילדים למען הפרוטות של ההווה — אינו נראה להר־איג איש במדינת־ישראל.

אישור שעברו בדיקה ביטחוניית. חקירה קלה במשרד־העבודה גילתה כיצד מתאפשרת השערורייה: קלמן זגר, מנהל לישכת־התעסוקה בגוש דן, שיצא לחקור את השערורייה בעקבות פניית העולם הזה, הסביר: „עובדים בעסיס כ־130 בני־נוער ערביים. הם עובדים בשתי מישמרות בנות שמונה שעות. הם באים משכם, בית־לחם וכפרי הסביבה. בידיהם ישנם אישורים מלישכות העבודה של מקומות מגוריהם כי הם ילידי 1956. אם אני מאמין לאישורים? אכן, אם מסתכלים עליהם, הרי שחלק מהם נראים צעירים יותר.”

פחות מכל מדאיג הדבר את הראיס, האחראי על קבוצת הילדות. בעוד הילדות לובשות מגפייגומי, מטפחות־ראש וחלוקים לבגים, ונכנסות לאולם הייצור — מודה הראיס בגילוי־לב, בתשובה לשאלה, כי חלק מהבנות שבסיקורן הן בנות 12 ובנות עשר. הוא אפילו אינו יודע שהדבר אסור על פי החוק. מנכ"ל עסיס דוד הרצנו, שסירב להרר שות לצלם את פועלותיו, טען בתחילה, כי נערכת בדיקת תעודות־זהות של כל הן עובדות, וכולן מבוגרות. אחר, השמיע גירסה שנייה: „בכלל אינני צריך לבדוק את גיל העובדים. הם צריכים רק להביא

חיוכים
שני הראיסים (מימין) ואחת הילדות הפועלות בשיחה היתולית עם כתב העולם הזה (משמאל) ליד הטיולית שתחזיר אותן לבתיהן. כל הנער רבים בפרשה התייחסו בקלילות לעניין. בתמונה למעלה: ילדה פועלת מסרבת להצטלם. בראש העמוד: הכושתו בעיתונות של מנכ"ל עסיס את העובדה כי ילדות עובדות במפעלו.